

Vastaus kirjalliseen kysymykseen oppivelvollisuuden pidentämistä koskevan lakimuutoksen haasteista, velvoitteista ja vastuista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Arja Juvosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 532/2020 vp:

Miksi hallitus ei huomioi opetusalan järjestöjen ja opettajien toiveita lainvalmisteluun ja odotettavissa olevien ongelmien ratkaisuun tarvittavasta ajallisästä oppivelvollisuutta pidentettäessä,

onko opiskelijan jatkossa pakko osallistua lähiopetukseen ja mitkä ovat opettajan velvoitteet opiskelijan läsnäolopakon toteutumisessa ja

miten varmistetaan mahdollisuudet taata työrauha niille, jotka haluavat oppia ja opiskella ja velvoitetaanko opettajat pitämään opiskeluhaluttomat oppitunneilla esimerkiksi häiriöinnistä huolimatta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriö lähetti 30.4.2020 lausuntokierrokselle luonnoksen hallituksen esitykseksi eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lausuntopyyntö lähetettiin keskeisille sidosryhmille sekä kaikille kunnille, perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen järjestäjille sekä kansanopistoille. Uudistuksen valmistelun tukena on lisäksi koko ajan toiminut laajapohjainen sidosryhmistä koostuva oppivelvollisuuden laajentamisen seurantar ryhmä. Ministeriö on lainvalmistelun aikana osallistunut myös OAJ:n kanssa kunnan viranhaltijain neuvotteluoikeudesta annetun lain (389/1944) mukaisiin neuvotteluihin hallituksen esitysluonnoksesta.

Hallituksen esitysluonnoksen lausuntokierros päättyi 15.6.2020, ja esitykseen annettiin lähes 300 kirjallista lausuntoa. Ministeriö käy parhaillaan läpi saatua lausuntopalautetta, ja lausuntoyhteen veto tulee valmistumaan elokuun alussa. Tämän jälkeen hallituksen esityksen muutostarpeita tullaan arvioimaan saadun lausuntopalautteen perusteella. Lausuntopalautetta ja sen perusteella tehtäviä muutoksia tullaan alkusyksyn aikana käsittelemään oppivelvollisuuden laajentamisen seurantar yhmässä sekä osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden ministerityöryhmässä. Hallituksen esitys siihen tehtävine mahdollisine muutoksineen tullaan antamaan syksyllä budjettilakien aikataulussa.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 532/2020 vp

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan oppivelvollisuus on Suomessa säädetty velvollisuudeksi hankkia tietyntasoinen osaaminen, ei velvollisuudeksi osallistua opetukseen. Riittävät tiedot ja taidot voi hankkia myös muutoin kuin koulua käymällä. Muulla tavoin kuin peruskoulussa oppivelvollisuutta suorittavan tulee osallistua erityiseen tutkintoon saadakseen oppimäärän suoritettua ja suorittamista osoittavan todistuksen. Perusopetuslain 26 §:n mukaan niiden lasten osalta, jotka eivät osallistu oppivelvollisuuskoulutukseen, vaan hankkivat perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot muulla tavoin, oppivelvollisen asuinkunnan tulee valvoa oppivelvollisen edistymistä. Ehdotettu sääntely oppivelvollisuuden laajentamisesta ei muuta edellä mainittua periaatetta. Oppivelvollisuus olisi jatkossakin säädetty velvollisuudeksi hankkia tietyntasoinen osaaminen, ei koulupakoksi eli velvollisuudeksi osallistua opetukseen. Vastaavaa periaatetta noudatettaisiin myös oppivelvollisuuden laajentuessa koskemaan toisen asteen koulutusta. Myös lukion oppimäärää ja ammatillista tutkintoa olisi mahdollisuus suorittaa halutessaan itsenäisesti opetukseen osallistumatta. Lukiokoulutuksessa opiskelijan on mahdollisuus suorittaa oppivelvollisuuttaan erityisenä tutkintona, ja ammatillinen tutkinto puolestaan on mahdollista suorittaa menemällä näyttöihin tutkintokoulutukseen osallistumatta.

Koulutuslakien mukaiset häiriökäyttäytymiseen puuttumisen keinot, kuten kurinpitotoimet, olisivat mahdollisia myös laajennetun oppivelvollisuuden aikana. Laissa säädettyillä syillä oppivelvollinen voitaisiin esimerkiksi erottaa määräaikaisesti oppilaitoksesta, jolloin hänen tulisi suorittaa oppivelvollisuuttaan muissa oppimisympäristöissä kuin oppilaitoksessa määräaikaisen erottamisen aikana. Menettelyt vastaisivat perusopetuksessa jo käytössä olevia menettelyitä. Toisaalta oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä soveltuvan opiskelupaikan löytymiseen, opiskelumotivaatioon ja koulutuksesta syrjäytymiseen pyritään kuitenkin puuttumaan nykyistä kattavammin useissa koulutuspolun vaiheissa, kuten ehdotetun perusopetuksen 8. ja 9. luokan tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen ja perusopetuksen päättymisen jälkeisen ohjausvelvoitteen kautta, nivelvaiheen koulutuksissa sekä toisen asteen koulutuksen aikana. Hallituksen esityksessä ehdotetaan toimia, joilla vahvistettaisiin alle 18-vuotiaan nuoren saamaa ohjausta ja tukea erityisesti koulutukseen hakeutumisvaiheessa ja mahdollisissa keskeyttämistilanteissa. Lisäksi ehdotetaan uudistettavaksi nivelvaiheen koulutuskokonaisuus, jolla osaltaan edistettäisiin soveltuvan jatko-opiskelupaikan löytymistä. Opinto-ohjauksen vahvistamisen ja nivelvaiheen koulutusten uudistuksen tavoitteena on edistää ja tukea opiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin ja vahvistaa opiskelijan valmiuksia ja motivaatiota lukiokoulutuksen tai ammatillisen koulutuksen suorittamiseen sekä tukea opiskelijan edellytyksiä jatkuvaan oppimiseen.

Helsingissä 3.7.2020

Opetusministeri Li Andersson